

אמר רב פפא: הלכך, מה ששנינו לענין כסוי הרב, שאין שוחטין כוי ביום טוב, לפי שחיוב הכיסוי בו אינו אלא מספק, ומתנות, שנחלקו בהן רבנן ורבי אליעזר, לא משכחת לה, אלא — בצבי הבא על התיישה.

והיינו, שהמשנה בביצה לגבי כיסוי הדם היא כדעת רבנן, ולפיכך קבעה שאין שוחטין כוי ביום טוב שמא חוששין לזרע האב, והרי הוא חייב בכסוי משום שיש בו מקצת צבי מצד האב. ואין מכסין אותו שמא אין חוששין, והרי הוא כולו בהמה כאמו. [אבל לרבי אליעזר מותר לשוחטו ביום טוב. שהרי הוא פטור בודאי מכסוי. שאפילו אם נחשוש לזרע האב הרי אין בו אלא מקצת צבי ורבי אליעזר סבר "צבי ולא מקצת צבי"].

ומה ששנינו שנחלקו לענין מתנות, היינו משום דבין לרבנן ובין לרבי אליעזר מספקא להו אי חוששין לזרע האב או לא, וקא מיפילגי ב"שה ואפילו מקצת שה". לרבנן חייב ליתן חצי מתנות, כי אפילו אם נחשוש לזרע האב, שהוא צבי, הפטור ממתנות, מכל מקום הוא חייב בחצי, מצד האם התיישה. שהרי רבנן סברי "שה ואפילו מקצת שה". אבל יותר מחצי אינו חייב שמא חוששין לזרע האב ויש בו חצי הפטור ממתנות. ולרבי אליעזר פטור לגמרי ממתנות שמא חוששין לזרע האב, וכיון שיש בו חלק מהאב הפטור ממתנות הרי הוא פטור לגמרי, כי "שה" אמר רחמנא ולא מקצת שה. והואיל והדבר בספק, אין לחייבו במתנות, שהמוציא מחבירו עליו הראיה⁽³⁸⁾.

אלא אם תעמיד שנחלקו בצבי הבא על התיישה וילדה כוי, שוב יקשה, כי בשלמא לרבנן אין להקשות למה אמרו שחייבים לתת כל המתנות, והרי יש להסתפק שמא חוששין לזרע האב ונמצא שיש בכוי חצי חיה מצד האב הצבי שהוא פטור ממתנות, ואם כן לא יהיו חייבים לתת אלא חצי בלבד עד שיביא הכהן ראייה שאין חוששין לזרע האב וממילא החיוב גם על החצי השני כיון שכולו בהמה, זו אינה קושיא, לפי שיש לפרש שאמנם מואי "חייב" שאמרו רבנן — בחצי מתנות בלבד הוא חייב, ולא בכולם.

אלא לרבי אליעזר לחייב בכולהו מתנות שהרי פשיטא ליה שאין חוששין לזרע האב ונמצא שהכוי הזה כולו תייש כאמו וחייב במתנות?

ומתריצין: לעולם נחלקו בצבי הבא על התיישה וילדה כוי, ורבי אליעזר נמי ספוקי מספקא ליה אי חוששין לזרע האב או לא וכדלהלן.

ותמהינן: וכיון דלרבנן מספקא להו וגם לרבי אליעזר מספקא ליה, אם כן במאי פליגי "באותו ואת בנו" ובמתנות!?

ומתריצין: נחלקו בדרשת "שה ואפילו מקצת שה", דרבנן סברי "שה" האמור ב"אותו ואת בנו" ובמתנות, משמעותו ואפילו מקצת שה! ורבי אליעזר סבר: "שה" ולא מקצת "שה", וכדלהלן:

38. ולא בשם הבהמה, וכיון שהבשר מעורב משני המינים חציו פטור.

38. הבאנו לעיל בשם הגר"ח שחיוב מתנות חל רק על חציו, משום שהוא תלוי בגוף הבשר,

דחוששין לזרע האב, מכל מקום, אין כאן אלא מקצת בהמה מצד האב. שאילו מצד האם היא חיה, שאין בה איסור "אותו ואת בנו". ו"שה ואפילו מקצת שה" לא אמרינן! ונמצא שרק אם כולו שה אסור הוא ב"אותו ואת בנו". אבל אם רק מקצתו שה אינו בכלל האיסור⁽⁴¹⁾.

ב. בצבי הבא על התיישה נחלקו אם חייבין עליו מלקות, או לא, אבל לענין איסור כולי עלמא מודים שאסור.

דרכנן סברי: השוחט את בת הצבי והתיישה עם בנה ביום אחד לוקה. כי נהי נמי דחוששין לזרע האב ויש בבת הזאת מקצת מאביה הצבי שאין בו איסור "אותו ואת בנו", מכל מקום יש בה גם מקצת מאמה הבהמה. ו"שה ואפילו מקצת שה" אמרינן! והלכך מלקינן ליה.

ורבי אליעזר סבר: איסורא איכא, מלקות

לענין "אותו ואת בנו" משכחת לה למחלוקת רבנן ורבי אליעזר בין בתייש הבא על הצבייה בין בצבי הבא על התיישה.

א. בתייש הבא על הצבייה. ולא נחלקו אלא לענין איסורא אם הדבר אסור או לאו, אבל מלקות לכולי עלמא אין בו.

דרכנן סברי: אסור לשחוט את הבת שנולדה מהתייש והצבייה⁽³⁹⁾ עם בנה ביום אחד, דלמא חוששין לזרע האב ויש בבת הזאת מקצת מאביה התייש, ומכיון ש"שה ואפילו מקצת שה" אמרינן, אם כן, אפילו אם הוא רק מקצת שה אסור לשוחטו עם בנו ביום אחד. [אבל אין לוקין, לפי שהאיסור אינו ודאי. שהרי שמא אין חוששין לזרע האב ונמצא שהבת כולה חיה היא כאמה, ומותר לשחטה עם בנה]⁽⁴⁰⁾.

ורבי אליעזר סבר: מותר לשחוט בת התייש והצבייה עם בנה. כי נהי נמי שיש צד

40. רש"י פירש שאינו לוקה כי התראתו בספק שמא אין חוששין. והקשו ראש יוסף חתם סופר ורש"ש שהרי "התראת ספק" היא רק באופן שבסוף נמצא שבאמת עבר על האיסור אלא שבעת ההתראה לא היה ברור שיעבור. אך כאן מדובר באופן שלעולם לא יודע אם חטא ואין צורך לטעם של "התראת ספק". וראה ח"י הגרעק"א לעיל [כג ב].

41. הרמב"ם [שחיטה יב ט] כתב היתה בת הצבייה הזאת — שבא עליה תייש — נקבה, וילדה בן, ושחט את הנקיבה בת הצבייה ואת בנה, לוקה. והיינו משום שחוששין לזרע האב שהבת נחשבת מקצת שה מאביה התייש, והקשו נושאי כליו שפסק שלא כמסקנת סוגיין שהנידון

ובאבי עזרי [בכורים ט ה] כתב שגם חיוב מתנות תלוי בשם הבהמה כחיוב כיסוי הדם, אלא שאין מקצת שה יכול לחייב חיוב ממוני בכל הבהמה, כי יש בה חלק הממון של ישראל, ואף שתחילת החיוב הוא מצד המצוה, מכל מקום המוציא מחבירו עליו הראיה, וחצי נשאר ביד הבעלים.

39. הרשב"א ביאר כדרכו, שמדובר על שחיטת בת התייש והצבייה עם בנה, כי שחיטת הצבייה עצמה עם בנה מותרת לכתחילה, שהרי רב חסדא מיעטה "ולא צבי ובנו". אך לדעת הרמב"ם הכוונה לשחיטת הצבייה עם בנה, ולדעת רבנן אף שאינו לוקה יש באופן זה איסור, ולגבי איסור זה נחלקו עם רבי אליעזר שאינו חושש כלל לזרע האב.

ליכא.

מלקות ליכא: דלמא חוששין לזרע האב ונמצא שהבת הזאת יש בה מקצת מאביה הצבי, ו"שה ואפילו מקצת שה" לא אמרינן! ואם כן מותר לשוחטה עם בנה. וכיון שהדבר בספק אם עבר על הלאו ד"אותו ואת בנו" הלכך אין בו מלקות(42).

איסורא איכא: דלמא אין חוששין לזרע האב, והאי בת של הצבי והתיישה שה מעלייא הוא כאמה, הלכך אסור לשוחטה עם בנה.

אותו ואת בנו נוהג רק בבהמה, ולכן, אם בא מתייש וצביה, לחכמים אסור לשחטו עם אמו שמא חוששין לזרע האב, ומקצתה בהמה, אך אינו לוקה שמא כולה חיה, ולרבי אליעזר מותר לשחטו עם אמו כי אף אם הוא "מקצת שה" לא נכלל באיסור. ואם בא מצבי ותיישה לרבנן לוקה, כי יש בו לפחות מקצת בהמה, ולרבי אליעזר אינו לוקה, שמא חוששין לזרע האב ואין "כולו שה".

כיסוי הדם, נוהג רק בחיה, ולכן הבא מתייש וצביה לחכמים טעון כיסוי ודאי, ולכן מותר לשחטו ביום טוב כי אף אם חוששין לזרע האב והוא רק מקצת חיה, חייב כיסוי, ולרבי אליעזר חיובו רק מספק, כי אינו מחייב אלא כשכולו חיה, ולכן אסור לשחטו ביום טוב, כי לא יוכל לנסות דמו. ואם בא מצבי ותיישה לחכמים חייב כיסוי מספק שמא מקצתו חיה — אם חוששין לזרע האב, ולפיכך מספק אסור לשחטו ביום טוב. ולרבי אליעזר פטור מכיסוי, שאין חיוב על "מקצת שה", ולכן מותר לשחטו ביום טוב.

מתנות כהונה, נוהג רק בבהמה, ולכן, אם בא מתייש וצביה לכולי עלמא פטור ממתנות, כי גם לרבנן אילו הוא כולו חיה פטור, ונמצא שהוא ספק ממון, ועל הכהן המוציא מהבעלים להביא ראיה שהוא בהמה, ואילו לרבי אליעזר הוא פטור בודאי, כי אף אם מקצתו בהמה, לא חל עליו חיוב. ואם בא מצבי ותיישה לרבנן חייב בחצי מתנות משום שלפחות חציו בהמה, ועל החצי השני פטור כנ"ל. ולרבי אליעזר פטור

רק לגבי איסור, אך מספק אינו לוקה. [וראה בדברי חמודות [טז] ותבואות שור [לג] שגרסו ברמב"ם "בת הצבי הזה"].

והב"ח הוסיף להקשות שהרמב"ם [בהי"א] כתב להדיא שאם שחט האב עם בנו אף שידוע בודאי שהוא האב אינו לוקה מספק אם נוהג בזכרים או לא. וביאר, שאין הספק אם חוששין לזרע האב, אלא אם דורשין "בנו" הכרוך אחריו, והש"ך [ס"ק יז] תמה שהרי לעיל אמרו שמחלוקת חנניה וחכמים היא אם חוששין לזרע האב.

ובלחם משנה [ה"ח] כתב שלמסקנא שרבי יהודה סובר שכוי בריה בפני עצמה היא, אין הכרח שרבנן הסתפקו אם חוששין לזרע האב, כי אפילו אם ודאי חוששין יש בו ספק בגופו. ויתכן עוד שאף אם חוששין לזרע האב לקבוע את שם המין, אין זה הכרח שיתייחס הבן אחר אביו, ולפיכך אף שבת תייש וצביה יש בה ודאי מקצת שה, עדיין אין איסור ודאי לשחוט בן עם האב, ובזה נחלקו רבנן וחנוניה, [ורק שמואל קישר שיטתו לחוששין לגבי יחוס, וכנ"ל בסוגיא שם]. וראה עוד באור שמח וחיידושי כמ"ש.

42. למסקנת הסוגיא נמצא שבין רבי אליעזר ובין רבנן הסתפקו אם חוששין לזרע האב, ונחלקו אם דין האמור על מין מסוים, אינו חל אלא על בעל חי שכולו ממין זה, או שגם אם רק מעורב בו מין זה אמרים בו "שה ואפילו מקצת שה" ונפקא מינה בדינים דלהלן.

עד כאן נקטה הגמרא שכוי שנחלקו בו רבי אליעזר ורבנן הוא הבא מכלאי צבי ועז, אך מצינו דעות נוספות מהו "כוי":

אמר רב יהודה: כוי אינו נולד מבהמה וחיה, אלא בריה בפני עצמה היא, ולא הכריעו בה

חכמים (43) **אם מין בהמה היא אם מין חיה היא** (44).

רב נחמן אמר: כוי זה איל הבר הגדל ביער ואין בו ספק אלא הוא חיה גמורה (45).

לגמרי מספק כי אין החיוב חל על חצי בהמה, ויש ספק שמא חוששין לזרע האב וחציו חיה.

43. תוס' [ד"ה ולא] הקשו שהרי אפשר לבדוק בסימני הקרניים. וסברו שאין חיה שחסר לה מסימני הקרניים, ובדעת הראב"ד [מאכא"ס א ין והטור סי' פ]. אולם הרמב"ם [שם] נקט שסימני הקרניים מבררים רק אם היא ודאי חיה, אך אין העדר הסימנים אינו מוכיח לאידך גיסא שהיא ודאי בהמה, ולפיכך אם אין בכוי סימני חיה ודאי אי אפשר להוכיח מאיזה מין הוא. וראה ש"ך [פ א] שבוה"ז אין בקיאיין בסימני קרנים, ובכרתי כתב שאם בא לפנינו בעל חי שלא ידוע מינו הולכים אחר הרוב. והיינו באופן שנחתכו קרניו או שאין בקיאים.

44. לכאורה עצם הנידון מהו כוי תמוה, שהרי כבר אמרו לעיל שהבא מצבי ותייש תלוי אם אמו צבי או תיישה, ואיך יחלקו במציאות, וכן יש לתמוה בדברי רב נחמן שאמר שהוא "איל הבר" ואילו ידוע לנו מהו כוי ומהו איל הבר מה הוסיף לנו רב נחמן כשאמר שהם היינו הך.

ולכן פירשו רש"י [ד"ה בריה] ותוס' ד"ה [כוי] שדברי רב יהודה נסובים על המשנה להלן [פג ב] אך רבנן ורבי אליעזר ודאי סוברים שכוי נולד מחיה ובהמה, וכן כתבו תוס' [ד"ה זה] בדעת רב נחמן בסמוך. והיינו שהנידון הוא רק מהו ה"כוי" שהוזכר לגבי כיסוי הדם ומתנות וכדו'. אך בסמוך נביא דעת הר"ן שנקט כי גם רבי אליעזר ורבנן נחלקו בכריה בפני עצמה. וראה תוס' בקידושין [ג א] שהקשו למה כוי

אסור דין עם חיה ובין עם בהמה רק מספק, והרי יש בו שני מינים ואסור לכל מין מצד מין אחר שבו, ותירצו שהאיסור משום ספק נאמר למ"ד שבא מצביה ותייש, ולולי הספק היה מותר בצביה, והרשב"א כתב שאף אם הוא מין בפני עצמו הוא דומה לצבי ותייש ולת"ק חכמים מכריעים בו שטיבעו כחיה הנקראת איל הבר ומותר בו, ולרשב"ג הכריעו שטבעו כבהמה, וראה תוס' ביומא [עד א] ותוס' רא"ש נדה [כח א]. ודעת הרמב"ן ביבמות [פג א] ש"לא הכריעו חכמים" אינו "ספק", אלא שיש בו גם מסימני חיה ומסימני בהמה ועשאהו מין שלישי.

45. כך ביארו תוס' [ד"ה זה] וראייתם ממה שהשוותה הגמרא בסמוך את דברי רב נחמן לדברי תנא קמא בכרייתא, ונחלק עליו רשב"ג ואמר מין בהמה הוא, ובהכרח שכוונת ת"ק שהוא מין חיה גמור. אך מדברי רש"י משמע שלדעת ת"ק הוא מין בהמה, כי כתב [בר"ה איל] איל זכר וכו', וכוונתו שהוא כאילו של יצחק שתרגומו "דכרא" ואינו כאיל [הקמץ תחת הי'] המוזכר בין החיות הטהורות. וראה עוד להלן.

ולביאורם לעיל שהנידון מהו כוי המוזכר בכיסוי הדם, לכאורה תמוה איך יתכן שהוא ודאי חיה או ודאי בהמה והרי שנינו שם שדינו ספק, וביאר בתפארת יעקב שלרב נחמן הספק הוא אם הוא כאילו של יצחק או איל חיה.

והרש"ש הגיה בדברי תוס' וכתב שכוי הוא ודאי חיב [ומחק תיבות "ופליגי אמתניתין"] והכוונה על בריה בפני עצמה הנקראת "כוי",

מנה הכתוב! שהן מותרות באכילה, ותו לא! שמלבדם אין שום בהמה או חיה הכשרה באכילה.

והני עיזי דבאלא, שהן בודאי כשרות לאכילה, מדלא קחשיב להו הכתוב [בתור מין בפני עצמו] בהדי חיות, שמע מינה שבכלל מין עז נינהו, ונמצא שהעזים הללו אינם בגדר "חיה" אלא בגדר "בהמה" ממין העזים, והן בכלל אותן בהמות שמנה הכתוב.

מתקיף לה רב אחא רב יעקב, על דברי רב המנוגא שרק עשר בהמות המנויות בכתוב כשרות: ואימא "איל וצבי" הכתוב בתורה — פרט, ואילו "כל בהמה" שכתוב לאחר מכן — כלל! וכיון שכל מקום שכתוב פרט ואחר כך כלל נעשה כלל מוסוף על הפרט, אם כן איכא טובא, ונלמד מכאן הרבה מינים [שיש בהם סימני טהרה], שאף הם נתרבו להיות כשרים באכילה?

כתנאי: דתניא: כוי זה איל הבר, [וכרב נחמן].

ויש אומרים: כוי זה הבא מן התייש ומן הצבייה.

רבי יוסי אומר: כוי בריה בפני עצמה היא ולא הכריעו בה חכמים אם מין חיה היא אם מין בהמה היא, [וכרב יהודה] (46).

רבן שמעון בן גמליאל אומר: כוי מין בהמה היא, ושל בית משפחת דושאי היו מגדלין מהן עדרים עדרים.

אמר רבי זירא אמר רבי ספרא אמר רב המנוגא: הני עיזי דבאלא, עזי היער, כשרות לגבי מזבח, לפי שאינן מין חיה [שאינה קריבה למזבח] אלא מין בהמה.

סבר לה רב המנוגא, כי הא דאמר רבי יצחק: עשר מיני בהמות [ונכללו בהן גם חיות]

ריבוי מקרא, ובהכרח שהוא בריה בפני עצמה וריבתה תורה שיהא חיובו כהמה.

וביאר באבי עזרי [ביכורים שם] שאף על פי שגם בריה בפני עצמה היא ספק שלא הכריעו בו חכמים, אינו דומה ספק זה לספק אם חוששין לזרע האב בבא מצביה ותייש, כי ספק צבי ותייש אינו ספק קמי שמיא, ואינו צריך ריבוי, אך ספק שקובע שם בפני עצמו אפשר לרבותו, ולכן לגבי שאר דינים דינו כספק, וכן משמע מדברי הגר"א [יו"ד סא].

וראה בדרך אמונה [כלאים ט ה, בכורים ט ה] שהרחיב לברר את גדרי כוי, והסיק שכוי כולל גם בריה בפני עצמה וגם את הבא מתייש וצביה. וכן משמע מדברי הרמב"ם בפיה"מ בכורים [ב ח] שכתב שכוי הוא מין המורכב מעז

שלדעת ת"ק הוא איל הבר, שהוא ספק חיה ספק בהמה, ואילו בבריה בפני עצמה לרבי יוסי לא הכריעו חכמים, ולת"ק. הכריעו שהוא חיה ולרשב"ג הכריעו שהוא בהמה. וראה רע"ב [בכורים ב ח] שיש רק ג' שיטות בכוי וכמבואר שת"ק אינו חולק על המשנה.

46. הרמב"ם [מאכ"ס א יג] כתב שכוי הוא כלאים הבא מחיה ובהמה. והכסף משנה [ביכורים ט ה] הוכיח מדבריו לגבי מתנות כהונה שכוי הוא בריה בפני עצמה, וכן כתב הר"ן [להלן קלב א] שלמסקנת הסוגיא שם למדו מ"אם שה" לרבות כוי לחיוב מתנות, ובהכרח שרבי אליעזר ורבנן חולקים בבריה בפני עצמה, כי בספק משום שבא מחיה ובהמה אין צריך

ומתרצינן: **אם בן**, שתדרוש מפרט וכלל לרבות בהמות רבות נוספות, **כל הני פרטי**, כל הבהמות וחיות שמנה הכתוב, **למה לי?** והרי בכדי לדרוש "פרט וכלל" היה די בכך שהתורה תכתוב מין אחד שהוא יהיה "פרט"! אלא, ודאי, לכך נמנו כולם כדי לומר שרק אלו כשרות ותו לא.

ומתקופה לה רב אחא בריה דרב איקא [על ההוכחה לעיל שעזיז דבאלא הן בהמות ולא חיות]: **ודלמא עזיז דבאלא מינא ד"אקו" נינהו**, שהאקו היא חיה שנמנתה בין עשר הבהמות, וכיון שאין אנו בקיאים מהו מין עזיז דבאלא יתכן שבאמת מנה אותם הכתוב כשהזכיר את מין האקו? (47)

בעא מיניה אבא בריה דרב מנימין בר חייא מרב הונא בר חייא: הני עזיז דבאלא — מהו שיקרבו לגבי מזבח? וספק זה תלוי אם הן חיות או בהמות?

וכן אמר ליה רב אחא בריה דרבא לרב אשי, **ואמרי לה: אמר רב אחא בריה דרב איקא לרב אשי: דלמא עזיז דבאלא מינא דתאו או מינא דזמר, נינהו?** שהתאו והזמר אף הן חיות שנמנו בין עשר הבהמות, ושמא עזיז דבאלא נכללים באחת מהן?

אמר ליה רב הונא בר חייא: עד כאן לא פליגי רבי יוסי ורבנן אלא בשור הבר שגדל ביער אם הוא בהמה או חיה.

אמר ליה רב חנן לרב אשי: אמומר — שרי

דתנן: שור הבר — מין בהמה הוא. רבי יוסי אומר: מין חיה הוא!

וטעם מחלוקתן: **דרבנן סברי: מדמתרנמינן [דברים יד ה] "תאו" — תורבלא, שמשמעו שור היער [תור — בלא], ומכיון שהוא נקרא "שור" שמע מינה ששור הבר מינא דבהמה הוא!** (48)

ורבי יוסי סבר: מדקא השיב ליה הכתוב ל"תאו", שהוא שור הבר, בהדי חיות, שהרי

וצבי, וכן אמרו כוי בריה בפני עצמה, ותמה התוס' יו"ט שם שלכאורה הרכיב שתי דעות יחד, ובהכרח שכוונתו לפסוק שכולל שניהם. אולם מכן לעיל שתלוי אם אמו תיישה או צביה, ועוד שאילו ידוע מהו איל הבר שכוונת הרמב"ם שנחלקו אם כוי הבא מתייש וצביה יש בו תערובת או שכלאים אלו יוצרות בריה בפני עצמה, ואף שאין חוששין לזרע האב שיתייחס אחריו, מפקיע הוא ועושהו בריה בפני עצמה.

בהמות ושבעה מיני חיות, ומנה בכלל החיות את ה"תאו" ואילו בסוגיין מבואר שה"תאו" הוא שור הבר.

והפרי חדש והגר"א [סי' פ] כתבו שהרמב"ם סמך על התוספתא [כלאים א ו] וירושלמי [שם פ"ח] שהפכו ונקטו שרבי יוסי הוא המתרגם תורבלא וסובר שתאו מין חיה, ואילו רבנן סברו שהוא בהמה, שהיתה בישוב וערקה ליער, וראה אור שמח והערה הבאה.

47. הרמב"ם [מאכ"ס א יב] כתב ששור הבר מין בהמה הוא. והקשה המגיד משנה שהרי בסמוך כתב שעשר המינים נחלקים לשלשה מיני

48. רש"י פירש שאין אנו בקיאים במין עזיז דבאלא ויתכן שהן נזכרו בתורה בתור חיות, וביאר המהרש"א שאילו היו בקיאים בהן היו

בסמוך כתב שעשר המינים נחלקים לשלשה מיני

כתוב "אקו ודישן ותאו וזמר", שכולן חיות, שמע מינה ששור הבר מינא דחיה הוא!

אמר רבי אושעיא: כולה מתניתין דלא כרבי שמעון!

אבל הני עיזי דבאלא, שלא נמנו בין החיות — דברי הכל מינא דעז נינהו! שהרי הם קריין "עז", ורבי יוסי אף הוא יודה כאן שהולכין אחר השם.

ממאי? מוקא תני במתניתין שאם שתי הבהמות שהן "אותו ואת בנו" היו קדשים, ושחטן בחוץ לעזרה, הרי השוחט הראשון חייב כרת משום שחוטי חוץ והשני פטור מכרת. לפי שהבהמה השניה היתה פסולה באותו היום להקרבה, שהרי אסור לשוחטה משום "אותו ואת בנו". ואין חייבין על שחוטי חוץ אלא בקרבן הראוי להיקרב בפנים. ושניהם קרבנות פסולים, ושניהם שני השוחטים סופגים את הארבעים.

מתקף לה רב אחא בריה דרב איקא: ודלמא באמת עיזי דבאלא — מינא דאקו נינהו, וחיות הן?

ואילו המשנה סוברת כרבי שמעון, הרי יקשה: מכדי שמעינן ליה לרבי שמעון דאמר: שחיטה שאינה ראויה להתיר את הבשר באכילה לא שמה שחיטה, ואין חייבין על שחיטה שכזו משום "אותו ואת בנו" — אלא תשחטו ביום אחד. אם כן, הרי

אמר ליה רבינא לרב אשי: ודלמא עיזי דבאלא מינא דתאו או מינא דזמר נינהו שהן חיות?

אמר ליה רב נחמן לרב אשי: אמימר — שרי תרבייהו! לפי שהן חיות⁽⁴⁹⁾.

שנינו במשנה: כיצד? השוחט אותו ואת בנו. . . קדשים בחוץ.

הסתפק אם הם מין חיה או בהמה, ואילו במרכבת המשנה נקט שהרמב"ם השמיט דינם כי אין מינם ידוע.

והבית יוסף תמה על דברי המגיד משנה שאם דרך הרמב"ם שלא לפרש את מין עז הבר כשהיא בכלל עז סתם, למה פירש ששור הבר הוא בכלל בהמה.

ובפיה"מ להרמב"ם [כלאים ח ו] שלדעת רבי יוסי שם ששור הבר הוא חיה חלבו מותר, וביאר התוס' יו"ט שבא לומר שאין נפקא מינה במינו אלא לאיסור חלבו, כי לענין כלאים הוא אסור בשור ישובי בין אם הוא חיה ובין אם הוא בהמה כי שני מיני בהמה הם, והש"ך יו"ד רצז ז] תמה שהרי הרמב"ם [כלאים ט ה] כתב שמותרין זה בזה.

אמנם כבר הבאנו שדין שור הבר תלוי

ידועים שנקרא עז כי הן ממין עז. ובהכרח שחוששים שהם ממש ממין אקו והשתנה שמם. ולכאורה תמוה שהרי ב"תאו" היו בקיאיין שהוא שור הבר, ואיך הקשו בסמוך שמה עיזי דבאלא מינא דתאו נינהו. וראה ראש יוסף שהגידון בעיזי בלא הוא משום שאינם דומים לעז, וספק אם הן חיות או בהמות ממין שאינו ראוי למזבח.

49. הרשב"א והרא"ש פסקו שעיזי דבאלא הם מין חיה כמסקנת סוגיין, ואילו הרמב"ם לא הביא דינם, וכתב המגיד משנה [שם ה"ח] שהרמב"ם סובר כרב הונא ורב המנונא שהם ממין עז, כי לא מצינו שהקשו עליהם מברייתות אלא רק "דילמא" הם ממין חיות אחרות, ולכן סתם שעז הבר הוא בכלל מין עז. ובדברי חמודות וכנסת הגדולה כתבו שהרמב"ם